

Negozioa krisian, sorkuntza puri-purian

Musika industriak hondoa jo du. Moduak, denborak, diru iturriak eta negozioa aldatu dira. Baita musikarien zereginak eta helburuak ere. Baina musikak musika izaten jarraitzen du.

Krisia industriarena dela diote batzuek, ez dela musikariena edo sortzaileena, baina teknologia berriek irauli egin dituzte ildoak, eta bakoitzak egokien iruditu zaion bidea hartu du. Hala ere, hemen ageri diren guztiak bat datoz: egun dugun euskal musika eszena aberatsa eta anitza da.

| MYRIAM GARZIA |

MARIA RIVEROREKIN hitz egin dugu lehenik. Siroka taldeko abeslaria da, eta baita taldearen diskoak argitaratzen dituen Taupaka elkarteko kidea ere. Taupaka sortzaileek osatzen dute eta Muskherria plataforma desegin zenean sortu zen. Ez da ohikoa sortzaileak besterik ez aurkitzea diskoetxe batean edo musika enpresa batean, baina kasu honetan halaxe da; eta musika esparrukoak ez ezik, arlo ugariako sortzaileak ere badira dira: pailazoak, Dj-ak, argazkilariak, ipuin-kontalaria...

Autogestioa eta Copylefta dira elkartearen ezaugarri nagusiak. “Taupaka jaio berria da –urtea beteko du abuztuan–, eta pausoak eman ahala konturatzen gara norako bidea hartu behar dugun. Arlo anitzetako sortzaileak gaudenez, eztabaida interesgarriak izaten ditugu. Ez dakigu kulturaren zer gertatuko den, baina badakigu zer ez dugun nahi. Ez dugu nahi beste inork, are gutxiago SGAEk, gure lana kudeatzerik, gizarte oso baten eskubidea lehenesten dugulako, doako kultura duinarean aldekoak garelako. Azken helburua, gure musika ahalik eta jende gehienak entzutea da, eta horrek, egun, ez dauka zerikusik diskoen salmentarekin”, dio Maria Riverok.

Sorkuntzak eta kudeaketak sortzailearen esku geratu beharko lukete Taupakako aburuz, alegia musikarien esku. “Bide ugari dago horretarako, baina autogestioaren munduan beti ere. Egungo sistemak ez du balio, ez musikan, ez beste zenbait alorretan ere”.

Emakumezkoen rolar dagokionez, berriz, “kulturan ohikoa dena gertatzen da musikan ere, gizartearen ispilu da. Okorrean, aurrerapausoak eman direla dirudi, eta emakumeak

Maria Rivero
Siroka taldeko
abeslaria eta
Taupaka
elkarteko kidea.

oso lasai ikusten ditut. Gauzak ez dira eginak etorriko, borrokatu beharra dago”. Arduraz bizi du Riverok genero diskriminazioa: “emakumeek aurreiritzi asko gainditu behar izaten dituzte eszenatokira igotzerakoan, gizona koari aplikatzen ez zaizkionak”.

Aiora Renteriak 15 urtetik gora daramatza Zea Mays musika taldeko lehen planoan. Haserretu zait, euskal musika eszenan emakumeek duten presentzia eskasa aipatzerakoan. “Jende asko dago hori aldatzeko prest”, dio.

Inaxio Esnaola, Harrobia Lantzen ekimeneko arduraduna

«Geure zilberrari pixka bat gehiago begiratu beharko genioke»

Euskal musika taldeek behar beste-ko espazioa dute?

Ez naiz sekula nekatuko Euskal Herriko musika taldeei dena zor diegula esateaz. Horren herri txikia izanik, hemen dugun talde kopurua harrigarria da, eta oro har, maila ere ona da estiloz estilo. Kanpoko musika estimatu eta goersten den garaian, uste dut geure zilberrari pixka bat gehiago begiratu beharko geniokeela, hamarkada pare bat atzerago egin zen bezala. Euskal Herriko musika eszena zinez interesgarria da, gaztea, trebatua eta osasun onekoa. Horregatik, gehiago babestu beharko genuke, argitalpenak eskuratuz, kontzertuetara joanez, banden ekarpenari arreta jarritz.

Urtean argitaratzen diren euskal diskoen zerrenda biltzen duzu. Zerrenda gero eta luzeagoa da, zein diagnosi egingo zenuke?

Azken urteetan, batez beste 300 lan plazaratu dira gurean. Beraz, argitalpenek gora egin dute, bate-tik, talde askoren lehen urratsa maketa izan beharrean diskoa edo EPa bihurtu delako. Bestetik, aurrerabide teknologikoez grabazioak erraztu dituztelako. Eta Internet ere mugarri izan da lanak sarean jartzeko. Formatuei dagokienez, ohiko jewel box eta digi-pack formatuek bizirik jarraitzen dute, baina beheranzko joeran daude. Biniloa geroz eta estimatuagoa da, eta formatu digitalak ere berebiziko garrantzia du. Disko ukigarria desagertuko ez den arren, mp3 sortadun karpetak, disko digital gisa ezagutzen direnak, izango dira etorkizuneko argitalpenak. Bestalde, nabarmendu behar da urtetik urtera soinu kalitate eta sormena maila onean mantentzen direla.

Garaiei lotuta al dago euskal eszena?

Hemengo musika eszena askotarikoa eta aberatsa da, horrela defen-

datzen dugu Harrobia Lantzen ekimenaren urrats bakoitzean. Musika estiloen oreka gertatu da gurean, eta modak desagertu ez diren arren, estilo oso ezberdinak jorratzen dituzten bandak bizi dira elkarrekin. Ziurrenik rock musika izango da nagusi, baina pop musika (komertziala zein indie gisakoa) indarra hartzen ari da. Noski, ska-core dantzagarriak herriko plazak betetzen ditu eta nerabe iraultzaileen gustuak bereganatzen. Punk eszena ere badago, bereziki Gipuzkoa eta Bizkaian. Musika beltzak ere badu lekua, hazten ari den reggae eta hip hop korrante interesgarriari esker. Aldiz, heavy metal musikak iraganeko oihartzuna apaldu eta oreka egoki bat topatu du, taldeek zein zaleek gustuko dutena. Azkenik, musika tradizional edo folk kutsukoak ohiko leku garrantzitsua mantentzen du gurean.

Duela gutxi sortu da euskal musikarien elkarte. Nork hitz egiten du musikarien izenean?

Elkartzea ezinbesteko bihurtu da, kulturen ez ezik, baita beste alorretan ere. Hori horrela, erabat normala da musikariak bat egitea, diskoetxeak bat egitea, musika eragileak bat egitea... Musikariei dagokienez, beraien eskubideak defendatzeko tresna egokia izan daiteke elkarte. Baina ondo defi-

nituz behar dira eskubideak. Musikariak gainontzeko langileen eskubide berberak dituztela esaten dute maiz. Alegia, okinak ogia egiten duen bezala, musikariak abestiarik egiten dituela. Nire ustez, hori ikuspegi okerra da. Gainera, Espainiako SGAE elkartearen defendatzaile sutsuen tesiak etortzen zaizkit gogora. Musikarien ekarpena ofizio batetik harago doa, kultura sortzen baitute. Horrek ez du esan nahi kobratu behar ez dutenik, baina helburua ezin da izan kobratzea. Horregatik, ikusten dudanean musikari bat “errespetatu nazazu, ez dut doan jotzen” esaka, urdaila nahasten zait.

Euskal musikariak elkartuta daudela uste duzu, dena den?

Eskubideak defendatzeko orduan, ados jarriko dira, seguru. Diru kontuetan zailtasun handiagoa ikusten dut. Maila apaleko taldeen artean gertatzen dena jarriko dizut adibide gisa. Talde okerretan da beraien kontzertuetara ez delako jenderik etortzen. Baina talde horietako zenbat hurbiltzen dira beste taldeen kontzertuetara? Babesaren aferan galdu egiten dira banda asko, eta horrek agerian utz dezake zer nolako harremana izan dezaketen elkarrekin.

Nola ikusten duzu musikarien lan egoera?

Musikatik bizi direnak oso gutxi izango dira gurean. Ehuneko oso txiki bat izango dira horiek. Egia da musikari askok beren afizioa, eta ez ofizioa, antzeko lanekin uztartzen dutela. Esaterako, musika irakasleak dira asko, edo kulturaren eremuan aritzen dira lanean. Baina aurrerago esan bezala, nik ezin dut alderatu abesti sortzaile bat makina saltzaile batekin. Musika ez dut ofizio bezala ulertzen, lan normal bat izan daitekeen arren, zilegitasun osoz. ■

1998an sortu zen Zea Mays. Panorama arrunt aldatu da geroztik. “Hasi ginenean, diskoetxeek dirua inbertitzen zuten, eta grabazioa, promozioa eta disko aleak haien esku zeuden. Internetek ez zuen indarririk. Gaurko talde gehienek gutxienez grabazioa ordaindu behar izaten dute eta normalena, den-dena ordaindu behar izatea da. Gero, zure musika munduratzeko, Internet duzu”.

Zea Mays taldeko Aiora Renteriarren ustez, “eskaintza handia eta kalitatezkoa dugu hemen”.

Gauzak horrela, eta disketxe batetik bestera jo eta gero, autoekoizpenaren aldeko apustua egin zuen taldeak *Morphina* (2007) diskoa plazaratzea egokitu zenean. “Naturaltasunez egin dugu, gure lana maite dugulako, ahalik eta aukera gehien eman nahi diogulako gure musikari. Egin genezakeen onena egin dugu, abantailak eta desabantailak gure gain hartzea, horrek lan handia ekartzen duen arren”.

Hainbat talderekin egiten du lan Aiora Renteriak, eta ondo ezagutzen du gaurko egoera. “Osasuntsu ikusten dut, pila bat talde dago, kalitate handikoak dira, estilo oso ezberdinetakoak. Musika estilo guztiak entzun daitezke euskaraz, rap, pop, death metal, rock, punk... lehen ez zen horrelakorik gertatzen. Ehunka kontzertu dago astebururo, mota guztietako aretoetan (gaztetxe, taberna, plaza...). Ematen du krisia dela eta txarto doala dena, baina ondo begiratzen baditugu, argi dago eskaintza handia eta kalitatezkoa dugula”. Zea Mayseko abeslariaren hitzak ditugu. “Bitxia da gertatzen dena. Jaialdi bat antolatzen denean, enzenatokia edo ekipoa jartzen dutenak, elektrizistak, promotoreak, managerrak, segurtasuna, publizitatea.... denak egiten ari diren horretatik bizi dira, denak salbu eta eszenatoki gainera igotzen direnak”.

Musika mintzagai

Entzun! egitasmoak 1996. urtean du jatorria, gazte talde batek euskara hutsezko lehendabiziko musika aldizkaria abiatu zuenean. Garai horretan prentsa idatzian zegoen hutsunea betetzeko sortu zen, eta bi hilean behin argitaratzen zen. Lehen urratsak eman zitueneko hartan Esan Ozenki zigiluaren babesa izan zuen. Denborak aurrera egin ahala, hainbaten eskuetatik pasa zen *Entzun!* aldizkariaren

ardura, harik eta 2002 urtean, zenbait hilabetez huts egin eta gero, www.eragin.com-ek bere gain hartu zuen arte. Bada, 1996 urtetik, 57 zenbaki argitaratu ziren, azkenekoa 2007ko abenduan. Bitartean, 2003 urtean, www.eragin.com-ek berak, www.entzun.com ataria sortu eta aldizkaria sareratu zuen estreinakoz. Ahalketsu abiatu zen euskarri berria, baina apurka presentzia eta indarra hartu zuen. “Hazkundera ikusita, eta

komunikazioaren aro berrian bete-betean murgilduta geundela sinetsita, gure indarrak web euskarriari jartzeko hautua egin genuen. Halere, ez genion paperezko bertsioari muzin egin nahi izan, eta *Entzun!* disko-liburua sortu genuen”, azaldu digu Xabier Sagardia webguneko arduradunak.

Sagardiaren ustetan “euskal musikak ez du merezi duen espazioa hedabideetan, “batik bat medio erdaldunez eta bereziki telebistaz eta irratiaz, ari bagara”. *Entzun!*-eko arduradunaren hitzetan, euskal musika eszena erabat anitza da: “Dagoen guztia ez da ona, baina gauza on asko ditugu. Hala ere, askotariko izaera hori batzuetan ez da behar bezainbeste islatzen, edo bederen, estilo batzuek kostata lortzen dute publiko handiagora heltzea”.

donostiakultura.com

ANTZERKIA

CAMPANADAS DE BODA LA CUBANA
Victoria Eugenia
Uztailak 17-21
● gaztelania

ERAKUSKETA

1813. DONOSTIAREN SETIOA, SUTEA ETA BERRERAKITZEA
San Telmo Museoa
2014ko urtarrilera arte

ANTZERKIA

HIRU
LOLI ASTOREKA,
MIREN GOJENOLA, ANA ELORDI,
ZUHAITZ GURRUTXAGA
Antzoki Zaharra
Abuztuak 15-18. 20:00 ● euskara

ESTREINALDIA

SARRERAK
Leihatilak - www.kutxasarrerak.net
BAZKIDEAK: -10%

Teknologia berriek hainbat aldaketa ekarri dute musikaren eremura. Besteak beste, errazagoa da grabatzea, errazago ere ikus-entzuzkoak Interneten jartzea, eta musika saretik entzun edo deskargatzea. Egun edozeinek grabatzen ahal du etxeko estudio batean eta CDan tirada bat egin. “Alde positiboa ere badu horrek, baina amateurismorantz jo dugu hein handi batean. Sorkuntzari dagokionean, bere zentzu hertsian, talentua, konposatzeko abilezia... ez dago teknologia berrien menpe”, Sagardiaren ustez.

Musika industriari hondoan jo du, eta horren ondorioz, musikak ez dakarkio lehengo negozio inori. BEZ zergaren igoera, hondoratze horren azken eraso dugu. “Kultura gutxietea da BEZaren igoera ezinbestekoa dela esatea, baina ez dira konturatzen, (edo beharbada bai, eta horregatik egiten dute) musikak, antzerkiak, arteak, hitz batean, kulturak, gizartea eta pertsonak aberasten dituela, hazi egiten dituela. Eskuinak beti izan dio beldurra kulturak berarekin dakarren askatasunari”, dio Sagardiak.

Zuzenekoak

Musika munduan, sorkuntza bera baino gehiago, negozioa egiteko moduak aldatu dira. Egun, diskoa argitaratzeak ez du dirurik ematen, zuzenekoetatik ateratzen dira sosak. Esparru hori ongi ezagutzen du Ritxi Aizpuruk, Baga-Biga Musika Ideiak disketxearen ardurdunak. Baga-Biga musika taldeen zuzenekoak eramateko sortu zen 2005ean, “Urgabe taldearen ekitaldiak garai hartan biderkatu egin zirenez, abagune egokia zen taldeen zuzenekoak kudeatzeko eta euren diskoak argitaratzeko” dio Aizpuruk. 2007an eraldaketa etorri zen eta Baga-Bigak 360 graduko politika kulturalari

Entzun! musika-aldizkari espezialdu gisa sortu zuen gazte talde batek, 1996an.

Ritxi aizpuru Baga Baga Musika Ideiak ekimenaren sortzaileak dioenez, “ikuspegi integraletik aztertu behar dira taldeak”.

ekin zion. Management bulego edo diskoetxe arrunta izateari utzi zion. “Musika bulego integral eta oso bezala definitu genuen Baga-Biga. Marketin interaktiboa deitzen zaio horri, eta kontsumitzailea bera markaren balore aktibo bilatzen da”.

Ikuspegi orokorreko irizpideak edo 360 graduko ekimenak heldu dira, beraz, musikaren industriari. “Musika taldeek zituzten galdera eta beharrei erantzuna osoki emateko gai izatea zen bidea. Musikarekin lanean, taldeekin lanean, zuzenekoetan lanean”, dio Aizpuruk. “Urte gutxi ditu Baga-Biga Musika Ideiak bulegoak, baina erreferente bilakatu da Euskal Herrian. Guztira 107 disko argitaratu ditugu eta milaka zuzeneko antolatu ditugu urteotan. Eskarmentua, esperientzia, profesionaltasuna eta trebakuntza garatu ditugu ahalik eta emaitzarik zintzoenak eskaintzeko”.

Autokritikarik ere bada halere. “Ekintza guztiak ez dira ateratzen nahi bezain airos eta indartsu. Aldagai ugari dago, eta estropezu egiten da nonahi. ‘merezi’ eta ‘espazioa’ oso termino erlatiboak dira. Denok merezi dugu hoberena, denentzat espazioa exijituko dugu, baina den-dena ez da posible. Denek nahi dute merezimendua eta espazioa. Egongo balitz oso erraza litzateke gure jarduna. Musika talde batek ez badu pentsatzen bere musikarekin mundua jango duela, ez da urrutira iritsiko. Baina errealista izaten ere jakin behar da eta norberaren gabeziak ere onartu. Kantu guztiek ez dute balore berbera. Kantuei efektu biderkatzailea aurkitzea da Baga-Biga bulegoaren lana” zehaztu digu Aizpuruk.

Baga-Bigako kidea dugu Ritxi Aizpuru, baina garai batean Oihukako arduraduna ere izan zen. Musikan aditua, ondo ezagutzen du eszena, oraingoa eta lehengoa ere. “Euskal Herriko musikak beti egon behar du indartsu, hori pentsatu behar dugu bederen. Baina talentuak ez dira sortzen minututik minutura. Noizik eta behin sortu egiten dira, besteetan landu. Garai bakoitzari aurkitu behar zaio kritika eta oniritzia emateko gunea. Ikuspegi integraletik aztertu behar dira. Betidanik anitza izan da, baina kanpoan, beste hainbat herrialdetan, urtetako abantaila dute”.

Eremu honetan gertatu diren aldaketak hizpide hartu ditu Ritxi Aizpuruk, batez ere teknologia berriek ekarri dituztenak: “Ongizate gizarteak aurrerakuntza handiak eskaini dizkigu, baina horiek guztiak kapitalaren hitzik kuttunenak dira. Kontzeptu aurrerakoi eta ikuspegi kritikoak beti geure alboan behar ditugu. Tramankulu tekniko guztiek erraztasuna ekarri diote musikariari, aprobeitza ditzala modu kritikoan gizarte otzan honen aurka”. ■

